

*Maria Dolores Arrizabalaga Mugerza*  
*Mutriku, Gipuzkoa (1927-2020)*

Aurkibidea

## Biografia

Mutrikun jaio zen San Juan txiki baserrian. Bost senide izan ziren. Aita, Alejandro Arrizabalaga, fusilatu egin zuten gerra sasoian. Aita atxilotu zuteneko kontuak eta amaren ibileren ingurukoak kontatu zituen, besteak beste, 2006an Arantza Ugartek egin zion elkarrizketan.

## Zintak

### MUT-073

- **Proiektua:** Mutrikuko gerra zibilaren memoria
- **Elkarrizketatzailea(k):** Ugarte, Arantza
- **Data:** 2006-01-01
- **Iraupena:** 65 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Sapsootham, Itziar
- **Emalea:** Ugarte, Arantza

# Pasarteak

## 1. Mutrikuko kartzela

- **Erref:** MUT-073/002
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:01:44. **Bukatu:** 00:03:23
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

### Laburpena:

<p>Guardia Zibila aitaren bila joan zen etxera eta Debara eraman zuten preso eta handik Mutrikuko kartzelara. Kokapena.</p>

## 2. Soldadu italiarrak herriko etxeetan lotan

- **Erref:** MUT-073/003
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:03:23. **Bukatu:** 00:04:43
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

### Laburpena:

Aitarekin batera beste lagun bat ere ba omen zegoen preso. Italiar soldaduak herriko familien etxeetan lo egiten zuten. Aitari espetxera etxetik koltxoia eraman zioten.

## 3. "Txurrukaneko" tabernan armak ezkutatzeko

- **Erref:** MUT-073/004
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:04:43. **Bukatu:** 00:06:23
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

### Laburpena:

Aita atxilotu zuten, norbaitek "Txurrukaneko" tabernan armak gordetzen zituztela salatu zuelako. Aitaren salaketa eta epaiketako dokumenturik ez dute.

## 4. Aitaren fusilamendua

- **Erref:** MUT-073/005
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:06:23. **Bukatu:** 00:08:32
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

**Laburpena:**

Aita espetxean inkomunikatuta egon zen. Norbaitek esan zien, horrek hurrengo egunean fusilatuko zutela esan nahi zuela. Aita non eta nola fusilatu zuten. Abadea bertan zen.

**5. Udalaren jarrera aitaren fusilamendua eta gero**

- **Erref:** MUT-073/006
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 00:08:32. **Bukatu:** 00:11:03
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

**Laburpena:**

Aita fusilatu eta hurrengo egunean, ama udaletxera joan zen azalpen eske, ez bait zuten epaiketa prestatzeko denborarik izan . Gerora, udaletxeko norbaitek esan zion berriz ezkontzeko.

**6. Herriko soldaduek fusilatu zuten aita, ez italiarrek**

- **Erref:** MUT-073/007
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:11:03. **Bukatu:** 00:12:25
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

**Laburpena:**

Aita fusilatu eta gero, etxean zituzten soldadu italiarrek etxea utzi zuten, lotsaz. Aita, herriko soldaduek fusilatu zuten. Soldaduak Zabel inguruan egoten ziren.

**7. Tropak herrira sartzen bandera ezberdinekin**

- **Erref:** MUT-073/008
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:12:25. **Bukatu:** 00:14:50
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

**Laburpena:**

Mutrikun tropa ezberdinak egon ziren. Errepublikanoak bandera zuriarekin sartzen ziren. Italiarrak harritu egiten ziren "gorrien" etxeetan elementu erlijiosoak zeudela ikustean. Nazionalak Espainiako banderarekin sartzen ziren herrira.

**8. Errekisatzeak eta mehatxuak**

- **Erref:** MUT-073/009
- **Iraupena:** 0:03:01. **Hasi:** 00:14:50. **Bukatu:** 00:17:51
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

**Laburpena:**

Nahiz eta soldaduak herriak egon, bizitza normala egiten zuten. Herriko nazionalak egiten zituzten errexisatzeak etxeetan. Mehatxuak.

**9. Fusilatu eta gero kanposantuan hilobiratu zuten**

- **Erref:** MUT-073/010
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:17:51. **Bukatu:** 00:19:23
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

**Laburpena:**

Aita kanposantutik kanpo zegoen sagasti batean fusilatu zuten. Zipriana Lete, Taurina Flores eta medikua joan ziren gorpuaren bila. Garbitu, frantziskotarren abituaz jantzi eta kanposantuan hilobiratu zuten.

**10. Karlistak botua derrigortzen**

- **Erref:** MUT-073/011
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:19:23. **Bukatu:** 00:21:48
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa

**Laburpena:**

Karlistak non zeuden. Baserrietara joaten ziren, beraiei botua emateko derrigortzen eta Mari Doloren aitak ez zuen hori onartzen. Tabernak. "Mokillanekua".

**11. Falangistak eta erreketek uniformez jantzita joaten ziren elizara**

- **Erref:** MUT-073/012
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 00:21:48. **Bukatu:** 00:24:30
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

**Laburpena:**

Garai hartako bere adineko karlista batzuk aipatzen ditu. Pepita Txikita. Rosario eta Maria Artzain. Elizara sartzean, Espainiako ereserkia jotzen zen. Erreketeak eta falangistak uniformez jantzita joaten ziren elizara. Jostunak.

## 12. Don Pepeneko etxea, denen koartela

- **Erref:** MUT-073/014
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:25:20. **Bukatu:** 00:27:21
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

### Laburpena:

Gerra garaian mutilak eta gizonak falta ziren herrian. Munizioak nora eramaten zituzten. Herrira sartzen ziren soldadu guztiak (karlistak, gorriak, errepublikanoak...) "Don Pepeneko" etxean geratzen ziren.

## 13. Baserriko morroiak

- **Erref:** MUT-073/015
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:27:21. **Bukatu:** 00:30:07
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

### Laburpena:

Gerra garaian, eskolara joaten jarraitu zuen. Etxean, emakumeak eta morroiak geratu ziren. Inguruko mutilak izaten ziren.

## 14. Soldaduak patruilatzen

- **Erref:** MUT-073/016
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:30:07. **Bukatu:** 00:30:57
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

### Laburpena:

Herrian soldaduak patruilatzen ibiltzen ziren. Ibilbideak.

## 15. Soldaduen etxolak

- **Erref:** MUT-073/017
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:30:57. **Bukatu:** 00:32:49
- **Multimedia:** audioa online entzungai

### Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

### Laburpena:

Gerra garaian baserri ingurua nolakoa zen. Inguruko lantegiak eta etxeak. Soldaduen etxolatik pasatzean, ibiltzeko baimena erakutsi behar zuten.

## 16. Norbait atxilotzean, manifestazioak herrian

- **Erref:** MUT-073/018

- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:32:49. **Bukatu:** 00:35:09
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

**Laburpena:**

Norbait atxilotzen zutenean, manifestazioak egiten ziren herrian. Ibilbidea.

## 17. "Auxilio Social" a Mutrikun

- **Erref:** MUT-073/019
- **Iraupena:** 0:03:01. **Hasi:** 00:35:09. **Bukatu:** 00:38:10
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

**Laburpena:**

"Auxilio Social" ean bazkariak ematen zituzten eta umezurtz geratzen zirenak joaten ziren gehienbat. Abertzaleek gerra aurretik batzokia zegoen lekuan ere ematen zituzten otorduak.

## 18. Gerratik itzulera

- **Erref:** MUT-073/020
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:38:10. **Bukatu:** 00:41:10
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

**Laburpena:**

Gerra hasieran jendea herritik joan zen. Gerra amaitzean, familiakoen bila zebilen jendea. Bakoitza bere etxera bueltatzen zen

## 19. Herriko nagusiak gerra garaian

- **Erref:** MUT-073/021
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:41:10. **Bukatu:** 00:43:24
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

**Laburpena:**

Pertxal, Arrieta postaria, Pelayo... herrian geratu ziren gerrak iraun zuen bitartean, Herriko nagusiak ziren, Erremiro, aguazil errepublikanoa.

## 20. Gosea gerra ostean; irina egitera gauez

- **Erref:** MUT-073/022
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:43:24. **Bukatu:** 00:45:40
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Ekonomia eta industria » Kontrabandoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

**Laburpena:**

Gosea gerra ostean. Arrantzarik ez, gizonik ez zegoelako. Emakume asko neskame sartu ziren. Irina egitera gauez joaten ziren Berriatura.

**21. Anaia kontzentrazio-esparruan**

- **Erref:** MUT-073/023
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:45:40. **Bukatu:** 00:46:48
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)

**Laburpena:**

II. Mundu Gerran, Jose Mari, anaia gaztea, kontzentrazio-esparru batean egon zen. Frantziara joan zen bizitzera.

**22. Saturrarango espetxera bisitan**

- **Erref:** MUT-073/026
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:51:00. **Bukatu:** 00:53:13
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

**Laburpena:**

Aitak izara zuria eskegi zuen leihoan errepublikanoak herrian sartzean. Saturrarango espetxea, Eibarko izeba bat zegoen preso eta orduan hasi ziren joaten.

**23. Saturrarango espetxera janaria eramatera**

- **Erref:** MUT-073/027
- **Iraupena:** 0:03:15. **Hasi:** 00:53:13. **Bukatu:** 00:56:28
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

**Laburpena:**

Saturrarango espetxea nolakoa zen. Mutrikutik jende asko joaten zen presoak bisitatzen. Esnea eta jatekoa eramaten zuten.

**24. Elizaren jarrera gerra garaian**

- **Erref:** MUT-073/028
- **Iraupena:** 0:03:50. **Hasi:** 00:56:28. **Bukatu:** 01:00:18
- **Multimedia:** audioa online entzungai

**Gaia(k):**

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

**Laburpena:**

Mojak. Saturrarango emakumeen haurrak inguruko herrietara bidaltzen zituzten. Elizaren indarra. Beldurra. Fedea.

**Ahotsak.eus**-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

*2025-11-26*

**CC-by-sa | Ahotsak.eus**

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - [ahotsak@ahotsak.com](mailto:ahotsak@ahotsak.com)